

Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de binnenlandse werkgelegenheid / pendel

Nulmeting 2007

Wouter Vanderbiesen

In samenwerking met het Departement WSE

Oktober 2009

Methodologisch Rapport

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Parkstraat 45 bus 5303 – 3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwse@econ.kuleuven.be
www.steunpuntwse.be

Vlaamse Arbeidsrekening. Raming van de binnenlandse werkgelegenheid / pendel

Nulmeting 2007

Wouter Vanderbiesen

In samenwerking met het Departement Werk en Sociale Economie

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma

<p>Deze publicatie kwam tot stand met steun van het Europees Sociaal Fonds. Het ESF stelt middelen ter beschikking voor initiatieven die bijdragen tot meer en betere jobs voor meer mensen.</p> <p>Ontdek de werking in Vlaanderen via www.esf-agentschap.be.</p> <p>ESF investeert in jouw toekomst.</p>	<p>Kernthema's ESF 2007-2013</p> <ul style="list-style-type: none"> Talenten activeren Arbeidskansen geven Ondernemen met mensen
---	--

Inhoudsopgave

Inleiding

1. Totale binnenlandse werkgelegenheid
2. Loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid
 - 2.1. Concept
 - 2.2. Bronstatistieken
 - 2.2.1. Bestaande VAR-telling loontrekkende beroepsbevolking naar woonplaats
 - 2.2.2. Loontrekkenden naar werkplaats (RSZ en RSZPPO)
 - 2.3. Harmonisatie
 - 2.3.1. Berekening kwartaal- en jaargemiddelden
 - 2.3.2. WSE(46)-sectorindeling
 - 2.3.3. Toepassen verdeelsleutels woon- & werkverdeling
 - 2.3.4. Inkomende pendel
 - 2.3.5. Uitgaande pendel
 - 2.4. Bijschattingen
 - 2.4.1. PWA'ers
 - 2.4.2. Studenten gekend bij RSZ en RSZPPO
 - 2.4.3. Inkomende grensarbeid
 - 2.5. Eindcorrectie
 - Uitgaande grensarbeid
3. Binnenlandse werkgelegenheid: zelfstandigen & helpers

Overzichtstabellen

1. De binnenlandse werkgelegenheid in België en de gewesten volgens statuut
2. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid: verdeling van de werkende bevolking naar werkplaats, volgens statuut
3. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid: grensarbeid- en pendelsaldo's
4. Vlaamse arbeidsrekening versus Hermreg
5. Eindresultaat binnenlandse werkgelegenheid & grensarbeid

Inleiding

Een arbeidsrekening is een raamwerk voor het integreren van arbeidsmarktstatistieken: een intern consistente raming van kernvariabelen met betrekking tot de arbeidsmarkt. In de arbeidsrekening wordt bestaande arbeidsmarktinformatie in een logisch geheel van op elkaar aansluitende gegevens geïntegreerd met duidelijk gedefinieerde begrippen en identiteitsrelaties. De primaire doelstelling van dit integratieproces bestaat er in om op een systematische wijze inzicht te bieden in de toestand en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (Herremans, 2007).

Schema 1 geeft een overzicht van de voornaamste componenten die we in de Vlaamse arbeidsrekening behandelen: de bevolking naar socio-economische positie, de binnenlandse werkgelegenheid, de jobs, de vacatures en de vestigingen. De conceptuele definities dienen als leidraad bij het uitvoeren van de Vlaamse arbeidsrekening. Ze vormen het vertrekpunt voor het uitwerken van de methodologie en de concrete invulling van de arbeidsrekening. Voor de uitvoering van de Vlaamse arbeidsrekening vertrekken we van het jaar 2007 als nulmeting van de binnenlandse werkgelegenheid, en van het jaar 2006 voor de nulmeting van de overige componenten.

De voorgaande fases die we doorlopen hebben bij de operationalisering van de Vlaamse arbeidsrekening hadden betrekking op de raming van de bevolking naar socio-economische positie, de raming van het totaal aantal jobs, de raming van het aantal vacatures en de raming van het aantal vestigingen met personeel. Het becijferen van de laatste component – de binnenlandse werkgelegenheid, met aansluitend de pendel – vormt het onderwerp van deze methodologische nota.

Schema 1. Componenten en conceptuele definities Vlaamse arbeidsrekening

Component	Definitie	
Bevolking naar socio-economische positie	Totale bevolking	Personen die in België / het Vlaams Gewest wonen
	Niet-beroepsactieve bevolking	Inwoners die niet werken en niet beschikbaar zijn voor een job en/of niet actief op zoek zijn naar werk
	Beroepsbevolking	Inwoners die ofwel werken ofwel beschikbaar zijn voor een job en actief op zoek zijn naar werk.
	Werkloze beroepsbevolking	Inwoners die niet werken, maar wel beschikbaar zijn voor een job en actief op zoek zijn naar werk
Werkende beroepsbevolking	Inwoners die werken	
Binnenlandse werkgelegenheid	Arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in personen of arbeidsvolume	
Jobs	Vervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen = arbeid die ingezet wordt in Belgische / Vlaamse vestigingen, uitgedrukt in arbeidsplaatsen	
Vacatures	Onvervulde arbeidsplaatsen in Belgische / Vlaamse vestigingen	
Vestigingen	In België / Vlaanderen gevestigde productie-eenheden	

Bron: Herremans, 2007

In het voorliggend rapport geven we een gedetailleerde schets van het integratieproces en de gehanteerde methodologie voor de raming van de binnenlandse werkgelegenheid. De bedoeling is om duidelijk aan te geven op welke wijze de ontwikkelde concepten worden geoperationaliseerd.¹ Er worden vier stappen doorlopen: (1) selectie van bronstatistieken, (2) harmonisatie, (3) bijstellingen en (4) eindcorrecties. Afsluitend bieden we ook met enkele overzichtstabellen waarin we de gehanteerde methodologie cijfermatig weergeven.

¹ Meer informatie over de ontwikkeling van de componenten van de arbeidsrekening vindt u in: Herremans, W. 2007. *Concept Vlaamse arbeidsrekening*. WSE report 2007. U kan dit document downloaden via de website van het Steunpunt WSE, in de rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten'

Stap 1. Selectie bronstatistieken

Een eerste stap bij het uitwerken van de arbeidsrekening is de selectie van de meest nauwkeurige statistieken voor het meten van (een subcategorie van) de componenten. De geselecteerde bronstatistieken leveren de basisgegevens van waaruit de raming opgesteld wordt.

Stap 2. Harmonisatie

De bronstatistieken voldoen niet steeds aan de begrippen en identiteitsrelaties zoals vooropgesteld in het concept van de Vlaamse arbeidsrekening. De harmonisatie houdt in dat we corrigeren voor verschillen in populaties, definities, classificaties, meetmomenten en kenmerken. In deze stap toetsen we de gegevens uit de bronstatistieken aan de populaties, definities e.d. zoals beschreven in het concept van de arbeidsrekening. Op basis hiervan werken we een methodologie uit voor het aanpassen of harmoniseren van de primaire gegevens.

Stap 3. Bijschattingen

De bronstatistieken geven vaak geen volledige omschrijving van de kernvariabelen of componenten uit de arbeidsrekening. In de derde stap van het integratieproces corrigeren we voor populatieverschillen door de ontbrekende gegevens bij te schatten aan de hand van secundaire statistieken of andere ramingsmethoden.

Stap 4. Eindcorrecties

Een laatste stap betreft het minimaliseren van meetfouten, die opgespoord worden door het uitvoeren van interne controles.

1. Totale binnenlandse werkgelegenheid

De binnenlandse werkgelegenheid heeft betrekking op de arbeid die wordt ingezet in de Vlaamse/Belgische vestigingen, uitgedrukt in personen of arbeidsvolume. De binnenlandse werkgelegenheid zoals in deze component uitgewerkt omvat alle personen vanaf 15 jaar die een hoofdjob hebben in Vlaanderen/België (of andere geografische entiteit). Centraal staat bijgevolg de telling van het aantal werkenden volgens werkplaats.

De binnenlandse werkgelegenheid bestaat uit alle in Vlaanderen/België werkende personen die tijdens de referentieperiode betaalde arbeid verricht hebben in een in Vlaanderen/België gevestigde productie-eenheid, voor zover het een hoofdactiviteit betreft. Deze benadering sluit aan bij een 'domestic concept of employment', zoals gedefinieerd door het Europees Systeem van Rekeningen en onder andere wordt toegepast in de nationale rekeningen. Ook degenen die tijdelijk afwezig waren van het werk, mits er een formele arbeidsverhouding bestond, behoren tot de binnenlandse werkgelegenheid (bv. bij ziekte, zwangerschap, vakantie).

Het gaat bij de binnenlandse werkgelegenheid dus om de personen die een hoofdactiviteit uitoefenen binnen de gewest- of landsgrenzen en zo arbeid leveren voor het productieproces in Vlaanderen/België. De binnenlandse werkgelegenheid geeft aan welke arbeid wordt ingezet voor de economische activiteit in Vlaanderen/België en kan in relatie met het bruto binnenlands product gebruikt worden om de arbeidsproductiviteit in kaart te brengen. In eerste instantie drukken we binnenlandse werkgelegenheid uit in werkende personen. In een volgende fase gaan we na hoe we dit ook als arbeidsvolume kunnen weergeven.

Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid vormt de bestaande raming van de werkende beroepsbevolking het startpunt. De verschillende groepen werkenden, geraamd in de arbeidsrekening bij de telling van de bevolking naar socio-economische positie, zullen voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid worden verdeeld naar werkplaats. De eigenlijke berekening verschilt naargelang de verschillende componenten werkenden in de arbeidsrekening (loontrekkenden, zelfstandigen/helpers en grensarbeiders).

Pendel

Met de uitwerking van de binnenlandse werkgelegenheid als nieuwe component van de Vlaamse arbeidsrekening beschikken we eveneens over cijfermateriaal over inkomende en uitgaande pendel. Het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (zoals eerder geraamd in de arbeidsrekening) en de binnenlandse werkgelegenheid kunnen we immers verklaren door de intergewestelijke en internationale pendelstromen. Werkende personen die in Vlaanderen/België wonen, maar elders werken dragen wel bij tot de Vlaamse/Belgische werkzaamheid, maar niet tot de economische activiteit van Vlaanderen/België (uitgaande pendel). Het omgekeerde geldt voor personen die niet in Vlaanderen/België wonen, maar wel een job uitoefenen in Vlaanderen/België (inkomende pendel).

De pendelstromen geven een aanduiding van de mate waarin economische regio's onderling arbeidskrachten uitwisselen. Indien de uitgaande pendelstroom groter is dan de inkomende pendelstroom dan kunnen we spreken van een pendeldeficit: de werkende beroepsbevolking zal dan groter zijn dan de binnenlandse werkgelegenheid. Omgekeerd spreken we van een pendelsur-

plus: de inkomende pendel is groter dan de uitgaande pendel; oftewel de binnenlandse werkgelegenheid is groter dan de uitgaande pendel.

Aangezien bij zelfstandigen de werkplaats wordt gelijkgesteld met de woonplaats (cf. infra) worden voor de pendelstatistieken enkel de loontrekkenden weerhouden.

2. Loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid

2.1. Concept

De loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid betreft alle personen vanaf 15 jaar en ouder gekend bij de RSZ of RSZPPO, met een job die in loonverband wordt uitgevoerd tijdens de referentieperiode. Dit betekent dat er sprake is van een formeel aangegane overeenkomst en dat de job wordt uitgevoerd onder het gezag van een werkgever, in ruil voor een loon. Deze groep omvat ook personen die een loontrekkende job combineren met een statuut als zelfstandige of helper dat niet in hoofdberoep wordt uitgeoefend.

Voor de operationalisering van de loontrekkende binnenlandse werkgelegenheid vertrekken we van de reeds uitgewerkte telling van de werkende beroepsbevolking. Dit met als doel om het aantal loontrekkenden uit de beroepsbevolking van de Vlaamse Arbeidsrekening 2007, geteld volgens woonplaats, te verdelen volgens werkplaats. Voor de verdeling naar werkplaats doen we een beroep op de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ en RSZPPO, met gegevens van het aantal werknemers volgens woon- én werkplaats (cf. gemeente van de vestiging waar men werkt). Op basis van deze gedecentraliseerde gegevens berekenen we sleutels voor de woon-werkverdeling, die vervolgens zullen worden toegepast op de bestaande telling van de loontrekkenden.

2.2. Bronstatistieken

2.2.1. Bestaande VAR-telling loontrekkende beroepsbevolking naar woonplaats

Voor de berekening van de binnenlandse werkgelegenheid doen we in de eerste plaats beroep op de reeds uitgewerkte telling van het aantal loontrekkenden (volgens woonplaats) in de Vlaamse Arbeidsrekening 2007. Voor meer info over de operationalisering van deze component verwijzen we naar de methodologische rapporten over de raming van de bevolking naar socio-economische positie (nulmeting 2006 en update voor 2007).²

2.2.2. Loontrekkenden naar werkplaats (RSZ en RSZPPO)

Voor de berekening van de sleutels met de woonwerkverdeling, baseren we ons op de gedecentraliseerde statistieken naar werkplaats van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheden (RSZPPO).

² Zie www.steunpuntwse.be in de rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten' (Vlaamse Arbeidsrekening)

De statistieken worden opgesteld op basis van de multifunctionele aangifte (DMFA), een gegevensbank van de RSZ. Deze gegevensbank bevat het geheel aan personeelsstaten van het door de werkgevers aangegeven personeel. Deze personeelsstaten vormen de basis van de kwartaal-aangifte die de werkgevers moeten opstellen. Deze statistiek wordt dus gemaakt op basis van informatie die wordt overgemaakt binnen een wettelijk, juridisch kader en opgenomen in een administratieve databank.

De statistische telling van de werknemers naar werkplaats gebeurt door op het einde van het kwartaal het aantal werknemers te tellen bij elke werkgever (vestiging). Bij deze tellingen worden naast degenen die op de laatste arbeidsdag van het kwartaal op hun werk aanwezig waren, ook diegenen meegeteld wier arbeidsovereenkomst niet verbroken is, maar wel geschorst omwille van ziekte, een ongeval, zwangerschapsverlof, bevallingsrust of wederoproeping onder de wapens. Ook de werknemers welke op de beschouwde dag niet op het werk aanwezig waren wegens verlof, staking, gedeeltelijke of toevallige werkloosheid of een al dan niet verantwoorde afwezigheid worden meegeteld. Werknemers in voltijdse loopbaanonderbreking of voltijds tijdskrediet worden niet meegeteld.

Voor de raming van het aantal loontrekkenden met een job in Vlaanderen/België in de arbeidsrekening wordt gebruik gemaakt van de kenmerken leeftijd, geslacht, hoofdverblijfplaats van de werknemer, en werkplaats van de vestiging waar de werknemer tewerkgesteld is.

In de statistieken van RSZ is de werkplaats gekend op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging). Bij RSZPPO is de werkplaats echter gekend op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever).

2.3. Harmonisatie

2.3.1. Berekening kwartaal- en jaargemiddelden

Voor het toekennen van de verdeelsleutels om de bestaande loontrekkende beroepsbevolking (volgens woonplaats) uit de arbeidsrekening te verdelen naar werkplaats doen we een beroep op de hierboven beschreven bestanden van de RSZ en RSZPPO.

De gedecentraliseerde RSZ-statistieken zijn beschikbaar op de laatste dag van het tweede en het vierde kwartaal, opgesplitst volgens gemeente van de werkplaats en sector (Nace03; 5 digits).

De gegevens op de laatste dag van het tweede en vierde kwartaal worden omgerekend naar kwartaal- en jaargemiddelden. In een eerste stap wordt een raming gemaakt van het aantal werknemers op 31 maart van het jaar t. Dit wordt berekend als het gemiddelde van het aantal werknemers op 31 december van het jaar t-1 en op 30 juni van het jaar t. Analoog wordt een raming gemaakt van het aantal werknemers op 30 september van het jaar t. Dit wordt berekend als het gemiddelde van het aantal werknemers op 30 juni van het jaar t en op 31 december van het jaar t.

In een tweede stap wordt de telling van het aantal werknemers op de laatste dag van ieder kwartaal omgerekend naar kwartaalgemiddelden. Het gemiddeld aantal werknemers in het eerste kwartaal wordt berekend als het gemiddeld aantal werknemers op 31 december van het jaar t-1 en 31 maart van het jaar t. Het gemiddeld aantal werknemers in het tweede kwartaal wordt bere-

kend als het gemiddeld aantal werknemers op 31 maart van het jaar t en 30 juni van het jaar t. Het gemiddeld aantal werknemers in het derde kwartaal wordt berekend als het gemiddeld aantal werknemers op 30 juni van het jaar t en 30 september van het jaar t. Het gemiddeld aantal werknemers in het vierde kwartaal wordt berekend als het gemiddeld aantal werknemers op 30 september van het jaar t en 31 december van het jaar t. In een derde en laatste stap wordt het jaargemiddelde van het aantal werknemers berekend als het gemiddelde van de vier kwartaalgemiddelden.

In tabel 1 worden de cijfers voor de berekening van het jaargemiddelde voor 2007 opgenomen voor het Vlaams Gewest en België.

Tabel 1. Berekening van het gemiddeld aantal werknemers gekend bij RSZ per kwartaal en per jaar (Vlaams Gewest & België; 2007)

		Vlaams Gewest	België (*)
31 december 2006		2 016 687	3 187 475
30 juni 2007		2 045 049	3 227 838
31 december 2007		2 063 206	3 259 533
Stap 1			
Raming 31 maart 2007	(31 december 2006 + 30 juni 2007) / 2	2 030 868	3 207 657
Raming 30 september 2007	(30 juni 2007 + 31 december 2007) / 2	2 054 128	3 243 686
Stap 2			
gemiddelde 1ste kwartaal 2007	(31 december 2006 + 31 maart 2007) / 2	2 023 778	3 197 566
gemiddelde 2de kwartaal 2007	(31 maart 2007 + 30 juni 2007) / 2	2 037 959	3 217 747
gemiddelde 3de kwartaal 2007	(30 juni 2007 + 30 september 2007) / 2	2 049 589	3 235 762
gemiddelde 4de kwartaal 2007	(30 september 2007 + 31 december 2007) / 2	2 058 667	3 251 609
Stap 3			
jaargemiddelde	(gemiddelde 1ste kwartaal 2007 + gemiddelde 2de kwartaal 2007 + gemiddelde 3de kwartaal 2007 + gemiddelde 4de kwartaal 2007) / 4	2 042 498	3 225 671

(*) Exclusief woonplaats onbekend

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

Voor RSZPPO beschikken we slechts over één bestand, namelijk voor 2007/2. Voor het berekenen van de verdeelsleutels met de woonwerkverdeling voor de loontrekkenden onder RSZPPO wordt dus geen jaargemiddelde berekend, maar worden de gegevens gebruikt voor het tweede kwartaal van het jaar. De beschikbare variabelen zijn dezelfde als bij RSZ: gemeentecode woonplaats, gemeentecode werkplaats, geslacht, Nace03-sector en leeftijdsklasse. In totaal gaat het voor het tweede kwartaal 2007 over 340 622 loontrekkenden die vallen onder RSZPPO en woonachtig zijn in België.

2.3.2. WSE(46)-sectorindeling

De gedecentraliseerde RSZ- en RSZPPO-statistieken leveren ons data op naar sector die zullen worden meegenomen bij de verdeling van de loontrekkende bevolking uit de arbeidsrekening naar werkplaats. Om deze sectorgegevens op een overzichtelijke manier weer te geven, worden de codes uit de Nace-Bel-nomenclatuur 2003 omgezet naar WSE-sectoren. Hierbij wordt voor eerst een indeling gemaakt in vier hoofdsectoren. De primaire sector omvat de land- en tuinbouw

en de visserij. De secundaire sector omvat alle industriële nijverheden en de bouwsector. De tertiaire sector omvat vooral commerciële diensten en de quataire sector bundelt vooral niet-commerciële diensten. Naar gelang van het detailniveau van de Nace-codes, met name 2 of 3 digits, wordt er vervolgens een verdere opsplitsing gemaakt in 40 dan wel 46 WSE-sectoren.³

Verskil tussen de statistieken van RSZ en deze van RSZPPO is evenwel dat de Nace-sector binnen RSZ gekend is op gedecentraliseerd niveau (werkplaats van de vestiging), terwijl de Nace-sector bij RSZPPO gekend is op gecentraliseerd niveau (werkplaats van de werkgever).

2.3.3. Toepassen verdeelsleutels woon- & werkverdeling

Voor de eigenlijke raming van het aantal loontrekkenden met een job in Vlaanderen/België wordt een herweging gedaan van het aantal loontrekkenden volgens woon- en werkplaats, bekomen in de bestanden van RSZ en RSZPPO, naar de aantallen loontrekkenden die werden geraamd in de eerder uitgewerkte component 'bevolking naar socio-economische positie'. Dit om een eenduidige integratie van de component 'binnenlandse werkgelegenheid' in de arbeidsrekening toe te laten. Zo worden door de herweging ook de verschillende correcties meegenomen die werden toegepast in de eerdere berekening van de bevolking naar socio-economische positie. De totale populatie loontrekkenden wordt via de herweging naar de binnenlandse werkgelegenheid met andere woorden constant gehouden.

De eigenlijke herweging, of toepassing van de verdeelsleutels die werden berekend op basis van de RSZ- en RSZPPO-bestanden naar woon- en werkplaats, gebeurt op het niveau van de unieke combinatie 'woongemeente-geslacht-leeftijd'. Het aantal personen binnen deze unieke celcombinatie in de RSZ- en RSZPPO-bestanden zal dus worden herwogen naar het aantal personen dat die unieke celcombinatie telt in de bevolking naar socio-economische positie in de bestaande arbeidsrekening 2007. Cellen met een ondervertegenwoordiging binnen RSZ/RSZPPO zullen dus een groter gewicht krijgen (dan 1), cellen met een ondervertegenwoordiging ten opzichte van de bestaande arbeidsrekening een kleiner gewicht (dan 1). Resultaat is dus dat de verhoudingen 'woongemeente+geslacht+leeftijd' constant blijven en dat de totalen per groep werkenden na weging gelijk zijn.

Naast de drie basisvariabelen (gemeente, geslacht, leeftijd) is tevens de (gedecentraliseerde) Nace-sector (Nace03) opgenomen vanuit de RSZ- en RSZPPO-bestanden.

Volgende groepen loontrekkenden worden op bovenstaande manier herwogen naar de reeds uitgewerkte componenten in de arbeidsrekening 2007, en verdeeld naar werkplaats:

- Werkenden bij RSZ en RSZPPO, excl. combinaties met zelfstandigen/helpers
- Loontrekkenden in combinatie met zelfstandig in bijberoep
- Loontrekkenden in combinatie met zelfstandig na pensioen
- Loontrekkenden in combinatie met helper in bijberoep
- Loontrekkenden in combinatie met helper na pensioen

³ Meer details over de WSE(46)-indeling en de overeenkomstige Nace-codes kan u downloaden op www.steunpuntwse.be in rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten' (classificaties).

2.3.4. Inkomende pendel

De inkomende pendelstromen zijn mede bepalend voor de omvang van de binnenlandse werkgelegenheid in een regio en zij verklaren het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (cf. werkenden woonachtig in Vlaanderen) en de binnenlandse werkgelegenheid (cf. werkend in Vlaanderen). Personen die niet in Vlaanderen wonen, maar er wel een job uitoefenen dragen namelijk wel bij tot de economische activiteit in Vlaanderen, maar niet tot de Vlaamse werkzaamheid (aangezien zij als inkomende pendelaars niet tot de werkende beroepsbevolking behoren).

2.3.5. Uitgaande pendel

De uitgaande pendel betreft die werknemers die wel wonen in België/Vlaanderen (of elke andere geografische entiteit) maar werken in een buurland, een ander gewest, een andere gemeente. De uitgaande pendel uit bijvoorbeeld Vlaanderen, maakt dus geen deel uit van de Vlaamse binnenlandse werkgelegenheid. Wel bepalen de uitgaande pendelstromen – als omgekeerde beweging van de inkomende pendel – ook mee het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (cf. werkenden woonachtig in Vlaanderen) en de binnenlandse werkgelegenheid (cf. werkend in Vlaanderen).

2.4. Bijschattingen

2.4.1. PWA'ers

De groep loontrekkende PWA'ers worden in de component binnenlandse werkgelegenheid zonder meer geïntegreerd vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groep binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2007. Het aantal PWA'ers wordt één keer berekend en deze groep wordt constant gehouden voor de verschillende componenten in de arbeidsrekening.⁴

De werkplaats wordt voor de PWA'ers gelijkgesteld aan de woonplaats. De Nace-sector (Nace03) is voor alle PWA'ers gelijk (74.5 'Selectie en ter beschikking stellen van personeel', d.i. de sector waar de PWA'ers in zitten).

2.4.2. Studenten gekend bij RSZ en RSZPPO

De groep studenten die gekend zijn bij de RSZ en RSZPPO worden in de binnenlandse werkgelegenheid zonder meer geïntegreerd vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groep binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2007. Het aantal studenten bij RSZ en RSZPPO wordt één maal per jaar berekend en deze groep wordt constant gehouden in alle componenten van de arbeidsrekening. Dit houdt in dat het gaat om het aantal

⁴ Meer info over de operationalisering van de groep PWA 'ers in de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse Arbeidsrekening, zie: Herremans, W. & Stevens, E. 2008. *Vlaamse arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Nulmeting 2006*. WSE report 2008. U kan dit document downloaden op www.steunpuntwse.be, in de rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten'

studenten (in personen) waarbij gecorrigeerd wordt voor studenten die ook nog in een ander statuut gekend zijn (stat2=0).⁵

De werkplaats wordt voor de studenten gelijkgesteld aan de woonplaats en de Nace-sector (Nace03) is gecentraliseerd (sector van de werkgever).

2.4.3. Inkomende grensarbeid

Naast de personen die wonen én werken in België, maken de personen met een job in België maar die in één van onze buurlanden wonen, ook deel uit van de binnenlandse werkgelegenheid. Het betreft hier de inkomende grensarbeiders, als loontrekkende gekend bij RSZ en RSZPPO, die wonen in Duitsland, Frankrijk, Luxemburg of Nederland, maar die werken in België/Vlaanderen.

De Nace-sector van de inkomende grensarbeiders, gekend bij RSZ, is gedecentraliseerd (plaats van de vestiging); deze van de grensarbeiders bij RSZPPO is gecentraliseerd (plaats van de werkgever).

In de cijferreeksen van de binnenlandse werkgelegenheid wordt ook de categorie 'Andere landen / onbekend' onderscheiden. Het betreft hier loontrekkenden uit nog andere landen dan onze vier buurlanden, inclusief loontrekkenden met woonplaats onbekend.

2.5 Eindcorrecties

Uitgaande grensarbeid

De uitgaande grensarbeiders zijn de werkenden die wonen in België/Vlaanderen, maar werken in één van onze buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland). Zij behoren bijgevolg niet tot de binnenlandse werkgelegenheid.

Een specifieke categorie uitgaande grensarbeiders vormen de RSZ-loontrekkenden actief in de Nace-sector 99 ('extraterritoriale organisaties en lichamen'; arbeidskrachten tewerkgesteld in Europese instellingen, NATO, diplomatieke en consulaire vertegenwoordigingen in België, ...). Zij wonen én werken fysisch in België (op uitzondering van een kleine groep van een 80-tal inkomende grensarbeiders), maar aangezien zij werken in extraterritoriale organisaties worden zij beschouwd als werkend op niet-Belgisch grondgebied. Ingevolge het territorialiteitsprincipe behoren deze arbeidskrachten m.a.w. niet tot de binnenlandse werkgelegenheid aangezien zij worden tewerkgesteld in niet-residentiële productie-eenheden. Bijgevolg beschouwen we hen als uitgaande grensarbeid, waardoor ze ook niet tot de binnenlandse werkgelegenheid worden gerekend. Bij de berekening van de grensarbeid wordt met deze categorie wel rekening gehouden, vermits deze arbeidskrachten worden beschouwd als uitgaande grensarbeiders door extraterritorialiteit.

⁵ Meer info over de operationalisering van de groep studenten gekend bij RSZ en RSZPPO in de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse Arbeidsrekening, zie: Herremans, W. & Stevens, E. 2008. *Vlaamse arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Nulmeting 2006*. WSE report 2008. U kan dit document downloaden op www.steunpuntwse.be, in de rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten'

In de cijferreeksen van de uitgaande pendel bij de werkenden wordt de categorie 'Buitenland' onderscheiden. Het betreft hier uitgaande grensarbeiders naar Duitsland, Frankrijk, Luxemburg of Nederland, en de zogenaamde 'extraterritorialen'.

3. Binnenlandse werkgelegenheid: zelfstandigen & helpers

De personen met een job als zelfstandige en helper zijn gekend vanuit de reeds uitgewerkte raming van deze groepen binnen de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse arbeidsrekening 2007 en kunnen zonder meer worden geïntegreerd in de component binnenlandse werkgelegenheid. De werkplaats wordt hierbij gelijkgesteld met de woonplaats.⁶

De zelfstandigen met domicilie in het buitenland – een kleine achtduizend personen op basis van cijfers van de RSVZ – worden niet opgenomen in de binnenlandse werkgelegenheid. Hoewel we kunnen veronderstellen dat deze – mits ze zijn aangegeven bij RSVZ – een zelfstandige activiteit hebben in België, hebben ze een woonplaats in het buitenland. Assumptie bij de zelfstandigen voor de afbakening van de binnenlandse werkgelegenheid in de Vlaamse arbeidsrekening is echter dat de werkplaats wordt gelijkgeschakeld met de woonplaats. In dit geval zou de werkplaats – ongeacht het feit dat ze wel geregistreerd zijn bij RSVZ – dus ook in het buitenland zijn, waardoor zij niet opgenomen worden in onze binnenlandse werkgelegenheid.

Volgende groepen personen met een job als zelfstandige of helper kunnen worden onderscheiden:

- Zelfstandig in hoofdberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig in bijberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Zelfstandig na pensioen, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper in hoofdberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper in hoofdberoep, in combinatie met loontrekkend
- Helper in bijberoep, excl. combinatie met loontrekkend
- Helper na pensioen, excl. combinatie met loontrekkend

Aangezien bij zelfstandigen de werkplaats wordt gelijkgesteld met de woonplaats worden de zelfstandigen niet opgenomen in de pendelstatistieken.

⁶ Meer info over de operationalisering van de groep zelfstandigen en helpers in de bevolking naar socio-economische positie in de Vlaamse Arbeidsrekening, zie: Herremans, W. & Stevens, E. 2008. *Vlaamse arbeidsrekening. Raming van de bevolking naar socio-economische positie. Nulmeting 2006. WSE report 2008*. U kan dit document downloaden via www.steunpuntwse.be, in de rubriek 'Publicaties' > 'Methodologische rapporten'

Overzichtstabellen

1. De binnenlandse werkgelegenheid in België en de gewesten volgens statuut

Tabel 1. Binnenlandse werkgelegenheid (aantal personen vanaf 15 jaar) (België en de gewesten; jaargemiddelde 2007)

	WERKPLAATS (Gewest)			
	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	BELGIË
BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID	2 519 360	659 976	1 147 732	4 327 068
Loontrekkenden	2 077 726	594 425	948 676	3 620 827
<i>Loontrekkend RSZ(PPO)(zuiver)</i>	<i>1 935 891</i>	<i>560 441</i>	<i>869 812</i>	<i>3 366 144</i>
<i>Loontrekkend + zelfstandig in bijberoep</i>	<i>91 615</i>	<i>25 733</i>	<i>41 269</i>	<i>158 617</i>
<i>Loontrekkend + zelfstandig na pensioen</i>	<i>400</i>	<i>115</i>	<i>196</i>	<i>712</i>
<i>Loontrekkend + helper in bijberoep</i>	<i>3 310</i>	<i>706</i>	<i>1 463</i>	<i>5 478</i>
<i>Loontrekkend + helper na pensioen</i>	<i>67</i>	<i>12</i>	<i>40</i>	<i>119</i>
<i>PWA</i>	<i>978</i>	<i>110</i>	<i>240</i>	<i>1 328</i>
<i>Studenten RSZ</i>	<i>15 423</i>	<i>1 833</i>	<i>6 596</i>	<i>23 852</i>
<i>Studenten RSZPPO</i>	<i>862</i>	<i>127</i>	<i>631</i>	<i>1 620</i>
<i>Inkomende grensarbeid</i>	<i>29 180</i>	<i>5 348</i>	<i>28 429</i>	<i>62 957</i>
Zelfstandigen	382 358	62 403	179 682	624 443
Helpers	59 276	3 148	19 374	81 798

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSZV, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

Anno 2007 bedroeg de totale binnenlandse werkgelegenheid 4 327 068 personen met een job in België en 2 519 360 personen met een job in Vlaanderen. Deze binnenlandse werkgelegenheid bestaat uit drie componenten: (1) jobs voor loontrekkenden (2 077 726 in Vlaanderen, waarvan 29 180 inkomende grensarbeiders; cf. loontrekkenden die in het buitenland wonen, maar in Vlaanderen werken), (2) jobs voor zelfstandigen (382 358) en (3) jobs voor helpers (59 276).

2. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid: verdeling van de werkende bevolking naar werkplaats, volgens statuut

In tabel 2 verdelen we de Belgische werkende bevolking (tussen 15 en 64 jaar) naar werkplaats. Van in totaal 3 619 996 werkenden die in België wonen, werken er 3 543 173 ook in België. Dit komt neer op een aandeel van 97,9%. De overige 76 823 zijn als uitgaande grensarbeider actief in het buitenland (2,1%). Deze groep van uitgaande grensarbeiders behoort niet tot de Belgische binnenlandse werkgelegenheid. Omgekeerd behoren de inkomende grensarbeiders – in totaal 62 784 loontrekkenden – wel tot de binnenlandse werkgelegenheid van België, maar niet tot werkende Belgische bevolking.

Tabel 2. Verdeling van de werkende Belgische bevolking (15-64 jaar) naar werkplaats (jaargemiddelde 2007)

	Werkende bevolking in België	WERKPLAATS				
		Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	Totaal (België)	Buitenland
<i>Loontrekkend RSZ(PPO)(zuiver)</i>	3 352 245	1 927 964	558 337	865 944	3 352 245	-
<i>Loontr. + zelfstandig in bijberoep</i>	158 411	91 495	25 701	41 216	158 411	-
<i>Loontr. + zelfstandig na pensioen</i>	204	115	32	56	204	-
<i>Loontr. + helper in bijberoep</i>	5 474	3 307	705	1 462	5 474	-
<i>Loontr. + helper na pensioen</i>	39	28	5	6	39	-
<i>PWA</i>	1 328	978	110	240	1 328	-
<i>Studenten RSZ</i>	23 852	15 423	1 833	6 596	23 852	-
<i>Studenten RSZPPO</i>	1 620	862	127	631	1 620	-
<i>Uitgaande grensarbeid Duitsland</i>	5 013	-	-	-	-	5 013
<i>Uitgaande grensarbeid Frankrijk</i>	5 458	-	-	-	-	5 458
<i>Uitgaande grensarbeid Luxemburg</i>	32 599	-	-	-	-	32 599
<i>Uitgaande grensarbeid Nederland</i>	31 292	-	-	-	-	31 292
<i>Uitgaande grensarbeid (extraterr.)</i>	2 461	-	-	-	-	2 461
Loontrekkenden (excl. inkomende grensarbeid)	3 619 996	2 040 172	586 850	916 151	3 543 173	76 823
<i>Inkomende grensarbeid</i>	-	29 099	5 316	28 369	62 784	84
Loontrekkenden (a) (incl. inkomende grensarbeid)	3 619 996	2 069 271	592 166	944 520	3 605 957	76 907
Zelfstandigen (b)	584 091	358 327	58 982	166 782	584 091	-
Helpers (c)	78 397	56 899	3 001	18 497	78 397	-
Alg. totaal Werkende Belgische bevolking	4 282 484					
Alg. totaal Binnenlandse werkgelegenheid (a)+(b)+(c)		2 484 497	654 150	1 129 798	4 268 445	

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

In tabel 3 verdelen we de Belgische werkende bevolking (vanaf 15 jaar) naar werkplaats. Van in totaal 3 635 043 werkenden die in België wonen, werken er 3 557 870 ook in België. Dit komt neer op een aandeel van 97,9%. De overige 77 173 zijn als uitgaande grensarbeider actief in het buitenland (2,1%). Deze groep van uitgaande grensarbeiders behoort niet tot de Belgische binnenlandse werkgelegenheid. Omgekeerd behoren de inkomende grensarbeiders – in totaal 62 957 loontrekkenden – wel tot de binnenlandse werkgelegenheid van België, maar niet tot werkende Belgische bevolking.

Tabel 3. Verdeling van de werkende Belgische bevolking (vanaf 15 jaar) naar werkplaats (jaargemiddelde 2007)

	Werkende bevolking in België	WERKPLAATS				
		Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	Totaal (België)	Buitenland
<i>Loontrekkend RSZ(PPO)(zuiver)</i>	3 366 144	1 935 891	560 441	869 812	3 366 144	-
<i>Loontr. + zelfstandig in bijberoep</i>	158 617	91 615	25 733	41 269	158 617	-
<i>Loontr. + zelfstandig na pensioen</i>	712	401	115	196	712	-
<i>Loontr. + helper in bijberoep</i>	5 478	3 310	705	1 463	5 478	-
<i>Loontr. + helper na pensioen</i>	119	67	12	40	119	-
<i>PWA</i>	1 328	978	110	240	1 328	-
<i>Studenten RSZ</i>	23 852	15 423	1 833	6 596	23 852	-
<i>Studenten RSZPPO</i>	1 620	862	127	631	1 620	-
<i>Uitgaande grensarbeid Duitsland</i>	5 116	-	-	-	-	5 116
<i>Uitgaande grensarbeid Frankrijk</i>	5 475	-	-	-	-	5 475
<i>Uitgaande grensarbeid Luxemburg</i>	32 627	-	-	-	-	32 627
<i>Uitgaande grensarbeid Nederland</i>	31 481	-	-	-	-	31 481
<i>Uitgaande grensarbeid (extraterr.)</i>	2 474	-	-	-	-	2 474
Loontrekkenden (excl. inkomende grensarbeid)	3 635 043	2 048 547	589 076	920 247	3 557 870	77 173
Inkomende grensarbeid	-	29 180	5 348	28 429	62 957	86
Loontrekkenden (a) (incl. inkomende grensarbeid)	3 635 043	2 077 726	594 425	948 676	3 620 827	77 259
Zelfstandigen (b)	624 443	382 358	62 403	179 682	624 443	-
Helpers (c)	81 798	59 276	3 148	19 374	81 798	-
Alg. totaal Werkende Belgische bevolking	4 341 283					
Alg. totaal Binnenlandse werkgelegenheid (a)+(b)+(c)		2 519 360	659 976	1 147 732	4 327 068	

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

3. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid: grensarbeid- en pendelsaldo's

Het verschil tussen de werkende beroepsbevolking (zoals eerder berekend in het kader van de arbeidsrekening) en de binnenlandse werkgelegenheid kunnen we verklaren door de intergewestelijke en internationale pendelstromen (cf. supra).

De Vlaamse binnenlandse werkgelegenheid bestaat uit de werkende Vlaamse bevolking, vermindert met het saldo grensarbeid bij de loontrekkenden, en vermindert met het saldo intergewestelijke pendel bij de loontrekkenden. Voor Vlaanderen is het saldo grensarbeid negatief: de uitgaande grensarbeid (33 127) is groter dan de inkomende grensarbeid (29 180), oftewel, er zijn meer Vlaamse loontrekkenden die in de buurlanden gaan werken dan werkenden uit de buurlanden die in Vlaanderen komen werken. In Wallonië is deze tendens nog sterker. In Brussel geldt het tegenovergestelde (tabel 4).

Hetzelfde geldt voor het pendelsaldo. In Vlaanderen en Wallonië is het pendelsaldo negatief: er zijn meer loontrekkenden die elders gaan werken (283 480), dan dat er loontrekkenden zijn die van buiten het gewest komen werken in Vlaanderen (106 754). In Brussel geldt het omgekeerde: beduidend meer inkomende pendel uit Vlaanderen en Wallonië, dan dat er Brusselse loontrekkenden in een ander gewest gaan werken.

Tabel 4. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid (vanaf 15 jaar) (België en de gewesten; jaargemiddelde 2007)

	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	BELGIË
Werkende bevolking	2 700 032	345 625	1 295 626	4 341 283
+ inkomende grensarbeid (loontrekkenden)	29 180	5 348	28 429	62 957
- uitgaande grensarbeid (loontrekkenden)	33 127	1 786	42 260	77 173
+ inkomende pendel (loontrekkenden)	106 754	372 432	64 419	0
- uitgaande pendel (loontrekkenden)	283 480	61 644	198 482	0
= BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID	2 519 360	659 976	1 147 732	4 327 068

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

4. Vlaamse Arbeidsrekening versus Hermreg

In onderstaande tabellen 5 en 6 vergelijken we de uitkomst voor de binnenlandse werkgelegenheid, de saldo's grensarbeid en intergewestelijke pendel, bekomen in de Vlaamse Arbeidsrekening met deze van het Hermreg-cijfermodel (Federaal Planbureau, SVR, IWEPS, BISA).

Tabel 5. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid (vanaf 15 jaar) in de Vlaamse Arbeidsrekening (België en de gewesten; jaargemiddelde 2007)

	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	BELGIË
Werkende bevolking	2 700 032	345 625	1 295 626	4 341 283
- saldo grensarbeid (loontr.)	3 947	-3 562	13 831	14 216
- saldo intergewestelijke pendel (loontr.)	176 725	-310 789	134 063	0
= BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID	2 519 360	659 976	1 147 732	4 327 068

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening o.b.v. RSZ Gedecentraliseerde statistiek, RSVZ, RSZ, RSZPPO, RIZIV, RVA (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

Tabel 6. Van werkende bevolking naar binnenlandse werkgelegenheid in Hermreg (België en de gewesten; 2007)

	Vlaams Gewest	Brussels H. Gewest	Waals Gewest	BELGIË
Werkende bevolking	2 722 900	380 800	1 317 900	4 421 500
- saldo grensarbeid	16 000	17 300	23 500	56 700
- saldo intergewestelijke pendel	177 600	-301 100	123 500	0
= BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID	2 529 300	664 600	1 170 900	4 364 800

Bron: Hermreg (Bewerking Steunpunt WSE / Departement WSE)

Belangrijk verschilpunt met Hermreg uit zich op het vlak van de uitgaande grensarbeid. De resultaten van Hermreg duiden op een grotere groep uitgaande grensarbeiders, die in de Vlaamse Arbeidsrekening / binnenlandse werkgelegenheid niet worden meegeteld. Meerbepaald gaat het om een schatting van ruim 40.000 personen, werkzaam in vooral internationale organisaties, die als uitgaande grensarbeiders worden geteld (waaronder een 3.000-tal in Nace 99; cf. supra). Deze worden m.a.w. beschouwd als woonachtig in België, maar werkend in het buitenland ('op papier' althans).⁷ Dit maakt eveneens dat het saldo grensarbeid bij Hermreg beduidend hoger ligt dan in de Vlaamse Arbeidsrekening (56.700 t.o.v. 14.216).

⁷ De Spiegeleire M. & Bellens W. 2007. *Estimation des frontaliers internationaux par région*. Nota FOD WASO.